

ZBDS POSVETOVANJE SEKCIJ 2025

Merjenje vpliva slovenskih splošnih knjižnic

dr. Andreja Videc, Osrednja knjižnica Celje

Zakaj merimo vpliv knjižnic?

Namen: je razumeti in dokazati, kako splošne knjižnice s svojim delovanjem in storitvami prispevajo k življenju posameznikov in skupnosti.

Cilji raziskave:

- povečanje prepoznavnosti družbenega in kulturnega vpliva knjižnic;
- podpora strateškemu načrtovanju in zagovorništvu;
- razvoj orodij za evalvacijo storitev.

Merjenje vpliva ni le zbiranje števil, temveč ocenjevanje resničnega pomena knjižnice v življenju ljudi.

Merjenje vpliva – uvod

- **Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022-2027** je v okviru strateškega cilja 4: *Merjenje in vrednotenje delovanja splošnih knjižnic predvidela ukrep priprave metodologije za merjenje in vrednotenje delovanja splošnih knjižnic na nacionalnem nivoju in boljšega vedenja o vplivu splošnih knjižnic.*
- ZSK je v januarju leta 2024 imenovalo posebno delovno skupino, ki jo sestavljamo: Matjaž Eržen, Polonca Kavčič, Luana Malec, Tanja Merčun Kariž, Igor Podbrežnik, Martina Rozman Salobir in Andreja Videc (vodja).

Merjenje vpliva splošnih knjižnic na primeru drugih držav

V svetu obstaja vrsta raziskav o merjenju vpliva splošnih knjižnic:

- Nizozemska - Merjenje socialne vrednosti splošnih knjižnic (2013);
- Velika Britanija - Merjenje vrednosti splošnih knjižnic v digitalni dobi z delfsko metodo (2015);
- ZDA, PLA –project Outcome (ALA annual 2017)
- Vpliv danskih splošnih knjižnic (2020), na temelju Britanskega projekta (The Cultural Value Project, 2019)

Merjenje vpliva – kako in zakaj?

- Standard SIST ISO 16439 – Informatika in dokumentacija – Metoda in postopki za ocenjevanje vpliva knjižnic
 - za namen strateškega načrtovanja in internega sistema vodenja kakovosti knjižnic;
 - za omogočanje primerjav vpliva knjižnice v daljšem časovnem obdobju ter primerjav med knjižnicami podobnih vrst in poslanstva;
 - za promoviranje vloge knjižnic na učnem, raziskovalnem, izobraževalnem, kulturnem, socialnem in ekonomskem področju;
 - za podporo političnim odločitvam o ravni storitev in strateških ciljih splošnih knjižnic.

Merjenje vpliva slovenskih splošnih knjižnic – faze

1. Pregled standarda, literature.
2. Odločitev, da merimo vplive na nacionalni ravni za naslednje knjižnične vloge, izhajajoč iz Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice (2018):
 - Branje in bralna pismenost
 - Pridobivanje znanja
 - Socialna vključenost
 - Aktivno državljanstvo
 - Kvaliteta življenja
3. Priprava vprašanj za vprašalnik, ki ga je delovna skupina predala zunanjemu izvajalcu izvedbe raziskave - Valicon

Metodologija

Metoda zbiranja podatkov	Kombinacija metod spletnega anketiranja med člani Valiconovega spletnega panela Jazvem.si - metoda CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) in telefonskega anketiranja – metoda CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing)
Vzorčni okvir	splošna populacija, 15 do 75 let
Velikost vzorca	n=1.013 (CAWI: n=913, CATI: n=100)
Reprezentativnost	spol, starost, izobrazba in regija
Čas izvajanja	20.1. – 2.2.2025

Katera od trditev velja za vas? Je kdo od naštetih včlanjen v splošno knjižnico in bi lahko rekli, da preko njega uporabljate njene storitve?

Osnova: Celotni vzorec

49%

n=466

ČLANI:

Sem član/ica splošne knjižnice
– vpisan/a v splošno knjižnico.

20%

n=205

UPORABNIKI:

Nisem član/ica splošne knjižnice
sem pa uporabnik/uporabnica
njihovih storitev.

(na primer: si izposojam knjižnično gradivo preko članov
družine ali prijateljev, sosedov ..., obiskujem prireditve v
organizaciji knjižnice, uporabljam internet, prebiram
časopise, revije, knjige v knjižnici)

31%

n=342

NEUPORABNIKI:

Nisem član/ica splošne knjižnice
in ne uporabljam nobenih
storitev splošne knjižnice.

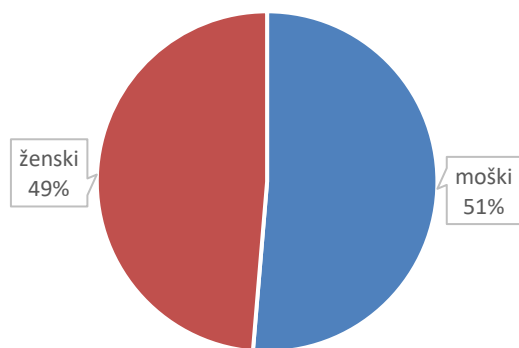

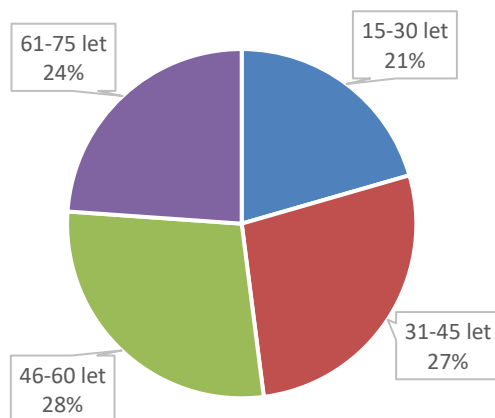
Ključni podatki vzorca

V raziskavi je sodelovalo 1.013 respondentov.

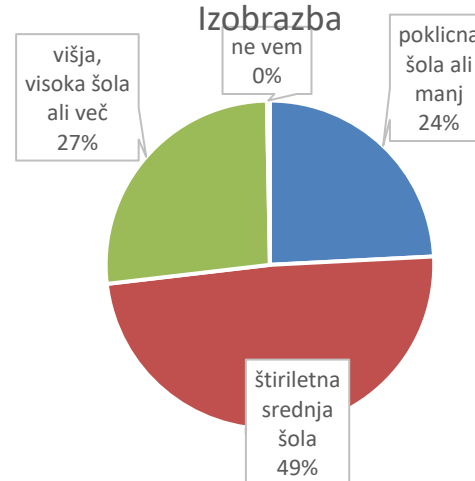
Spol

Starost

Izobrazba

Demografski parametri vzorca

- Spol
- Starost
- Izobrazba
- Delovna aktivnost
- Št. družinskih članov
- Regija
- Velikost in tip naselja
- Tip gospodinjstva
- Družbene skupine
- Finančna situacija

Demografski profili - značilnosti

Članica

- stara od 15 do 45 let
- visoko izobražena oz. šolajoča
- prihaja iz pet ali veččlanskih gospodinjstev
- prebivalka Osrednjeslovenske ali Primorske regije
- prihaja iz velikega ali urbanega naselja
- dobro finančno situirani

Demografski profili - značilnosti

Uporabnik

- star med 46 in 60 let
- zaposlen
- prihaja iz tri ali veččlanskih gospodinjstev
- prebivalec Koroško – Savinjske ali Posavske regije
- prihaja iz manjšega naselja (manj kot 500 prebivalcev, 2.000 do 10.000 prebivalcev)
- dobro finančno situirani

Demografski profili - značilnosti

Neuporabnik

- moški starejši nad 46 let
- nižje izobražen
- upokojenec
- živi v eno ali dvočlanskem gospodinjstvu
- pogosteje prihaja iz Pomursko-Podravske, Koroško-Savinjske, Posavske, Gorenjske regije ali Maribora
- slabša finančna situacija

Zadnji obisk

V zadnjem tednu jo je obiskalo:

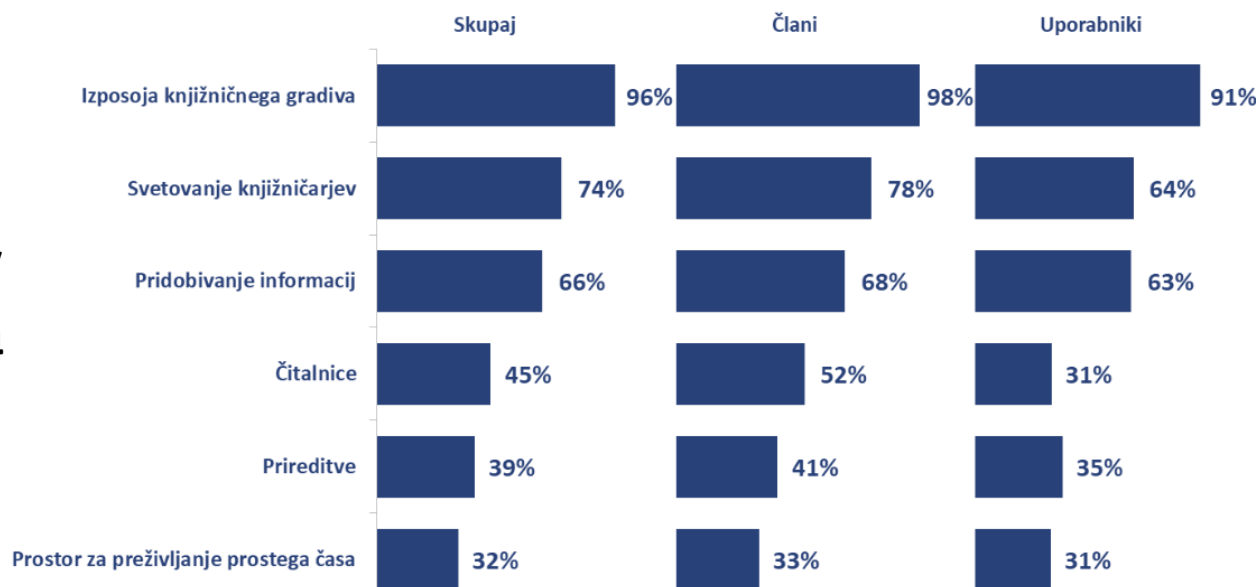
- **80 % vprašanih članov in uporabnikov je v zadnjega pol leta obiskalo splošno knjižnico.**
- **v zadnjem tednu jo je obiskalo 30 % vprašanih članov in 14 % uporabnikov.**

Namen zadnje uporabe splošne knjižnice

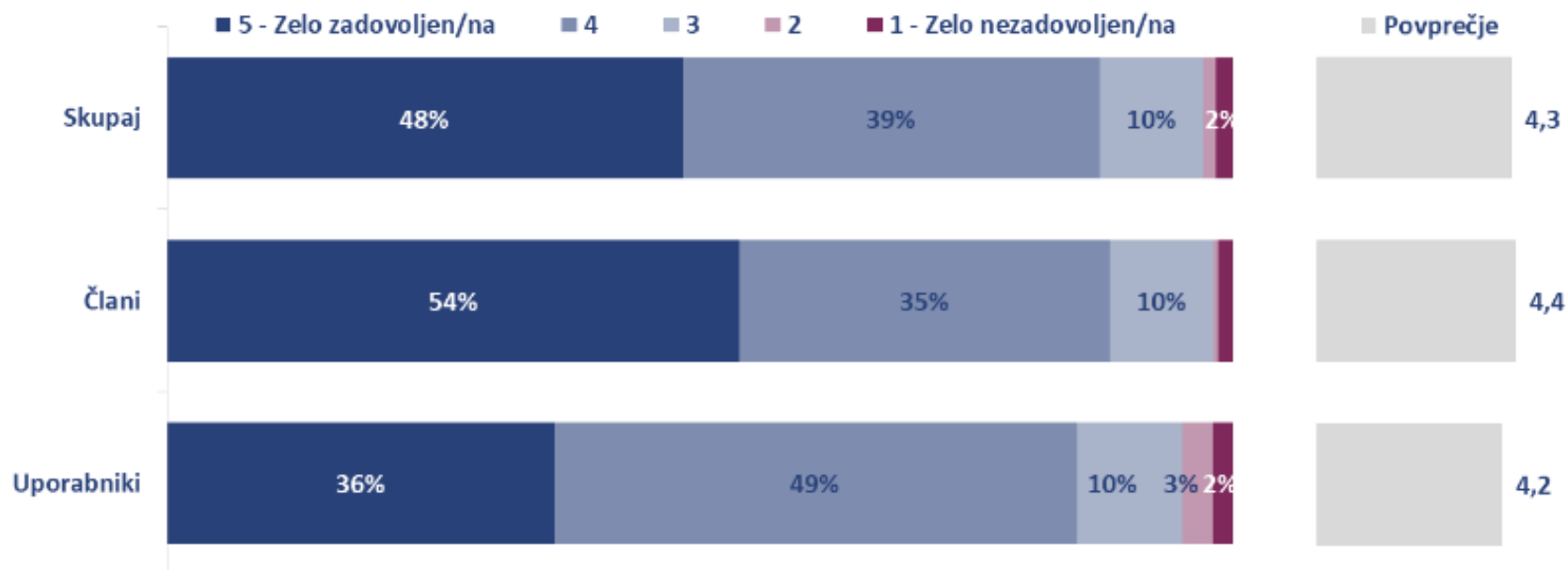
V nadaljevanju so navedeni različni načini uporabe splošnih knjižnic, vi pa povejte, ali posamezno možnost uporabljati ali ne.

Večina vprašanih uporablja splošne knjižnice za namen izposoje knjižničnega gradiva (96 %), za svetovanje knjižničarjev pri iskanju in izbiri knjižničnega gradiva (74 %) in za pridobivanje informacij, koristnih za delo, šolo in vsakdanje življenje (o zdravju, domačem kraju ipd.).

Zadovoljstvo s splošno knjižnico

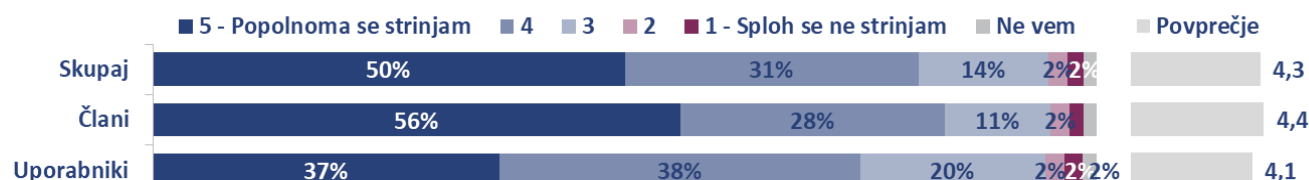

Strinjanje s trditvami (sklop A) Branje in razvoj – Vloga Branje in bralna pismenost

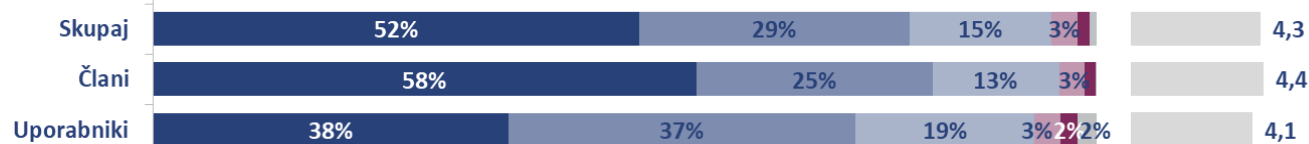
Osnova: Člani in uporabniki

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami o koristih, ki jih za vas in vaše življenje prinaša splošna knjižnica, ki jo najpogosteje uporabljate.

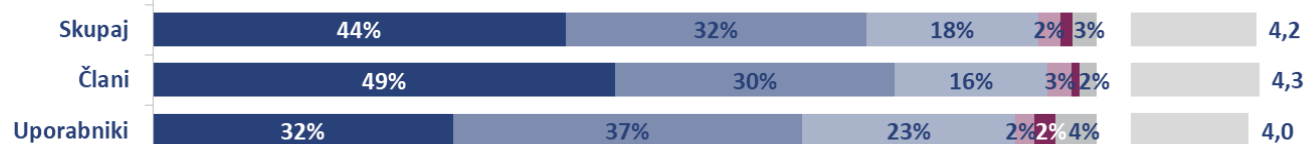
Mi omogoča, da berem bolj raznoliko ali kakovostno.

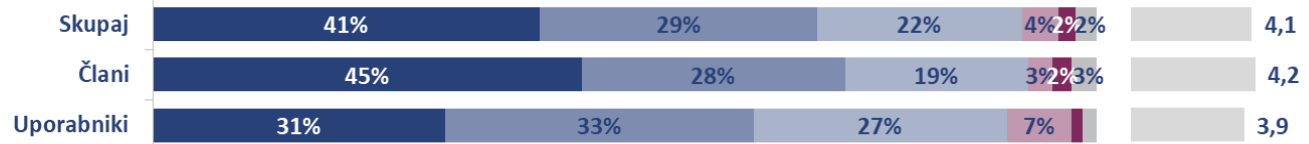
Mi omogoča, da berem več.

Mi kvalitetno svetuje in pomaga pri izbiri knjižnega gradiva.

Me spodbuja k branju in razvoju bralnih spretnosti.

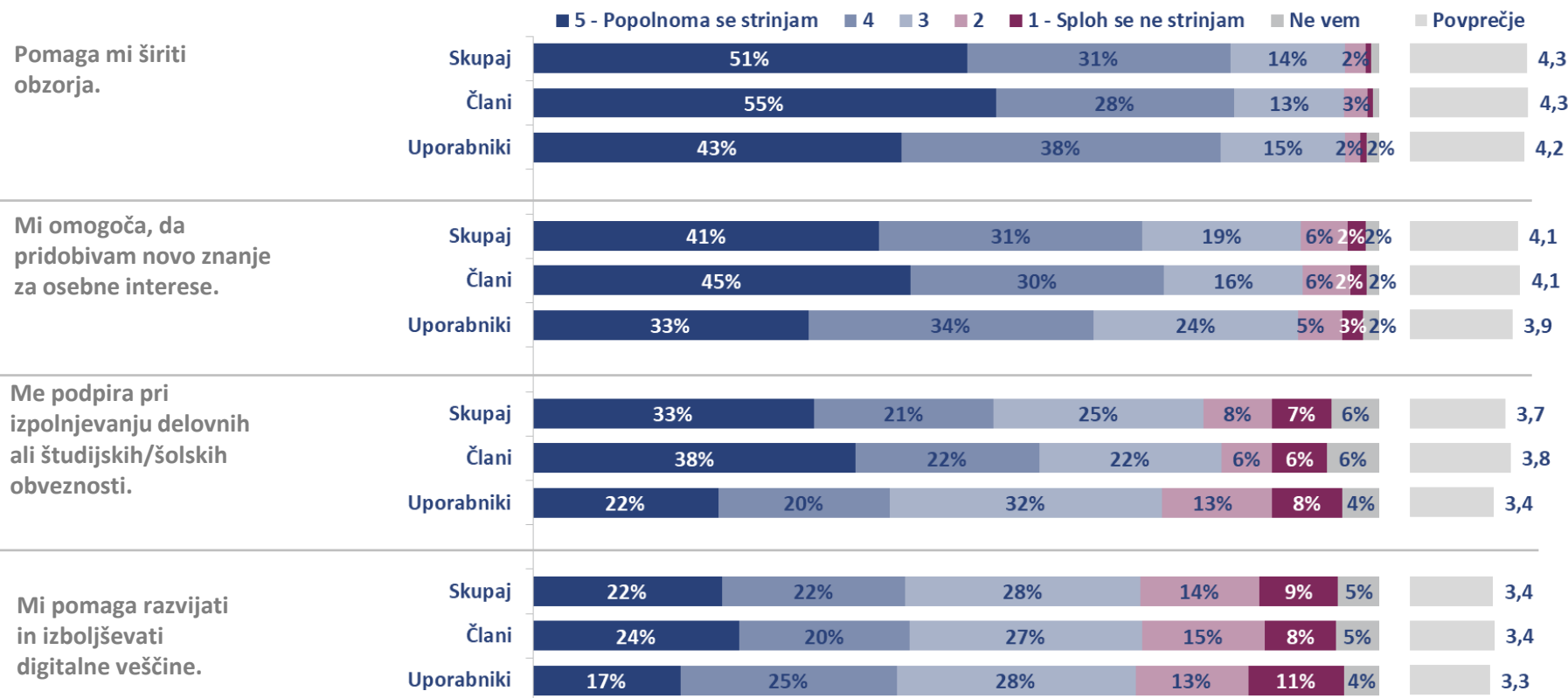

* Trditve razvrščene od najvišje do najnižje povprečne ocene znotraj sklopa.

Strinjanje s trditvami (sklop B) Osebni in strokovni razvoj – Vloga Pridobivanje znanja

Osnova: Člani in uporabniki

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami o koristih, ki jih za vas in vaše življenje prinaša splošna knjižnica, ki jo najpogosteje uporabljate.

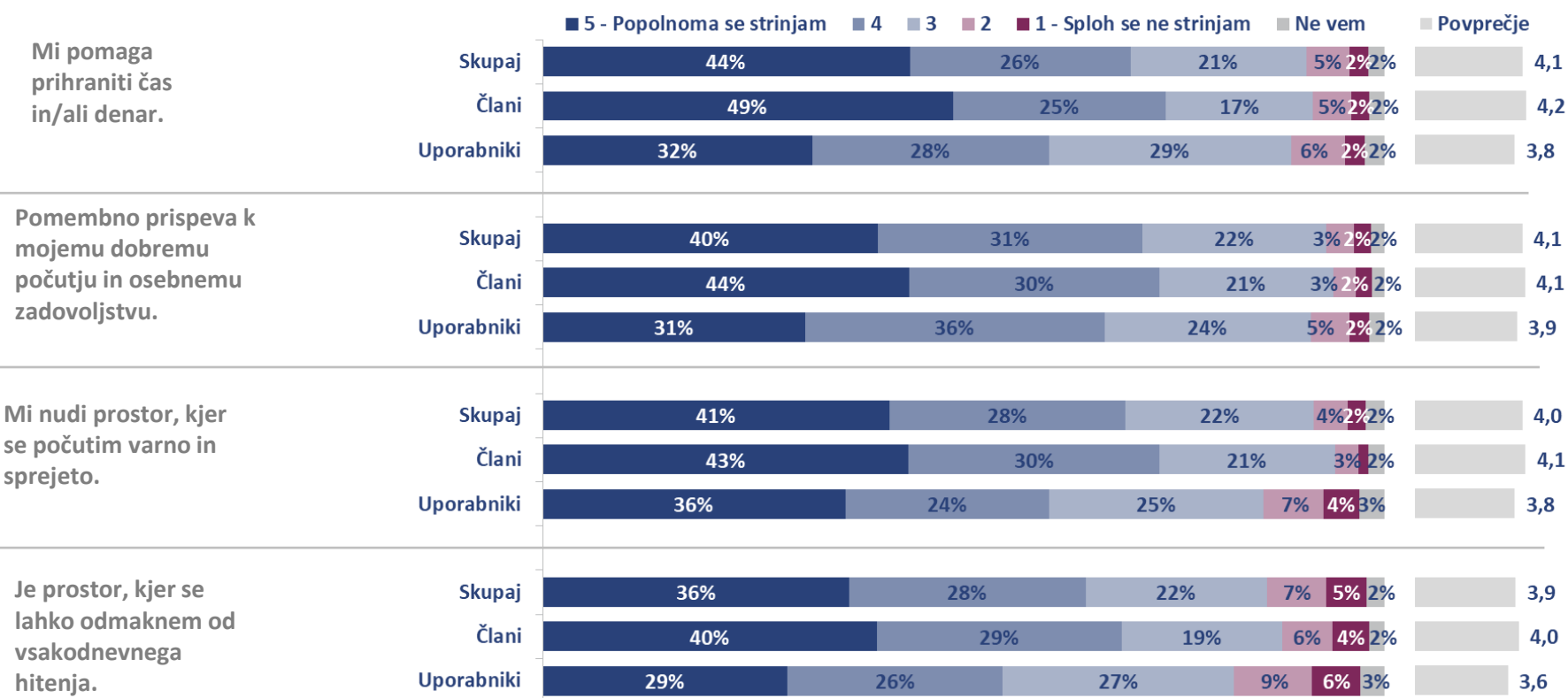

* Trditve razvrščene od najvišje do najnižje povprečne ocene znotraj sklopa.

Strinjanje s trdit. (sklop C) Prostor za sprostitev in dobro počutje – Vloga Kvaliteta življenja

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami o koristih, ki jih za vas in vaše življenje prinaša splošna knjižnica, ki jo najpogosteje uporabljate:

Osnova: Člani in uporabniki

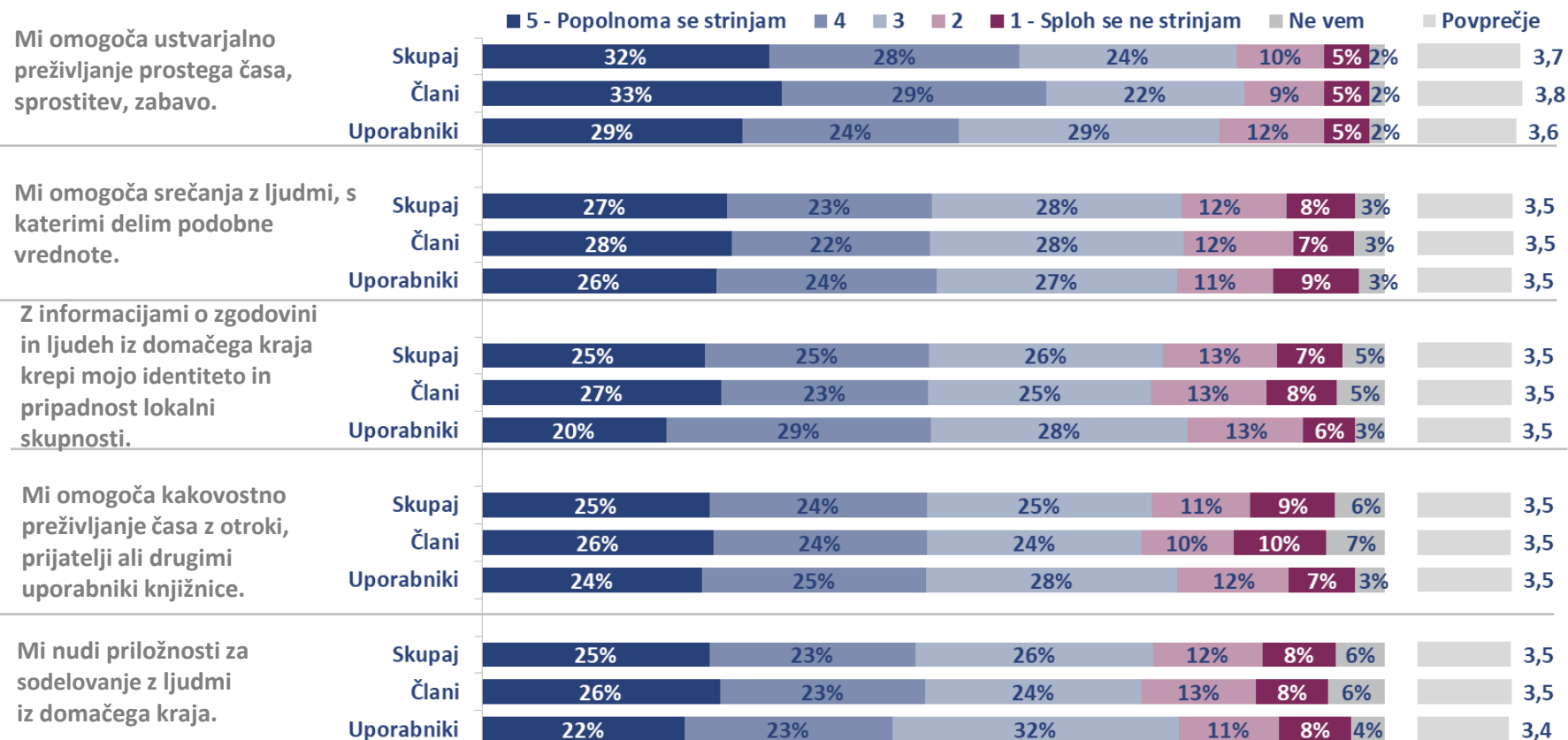

* Trditve razvrščene od najvišje do najnižje povprečne ocene znotraj sklopa.

Strinjanje s trditvami (sklop D) Skupnost in povezovanje – Vloga Socialna vključenost

Osnova: Člani in uporabniki

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami o koristih, ki jih za vas in vaše življenje prinaša splošna knjižnica, ki jo najpogosteje uporabljate.

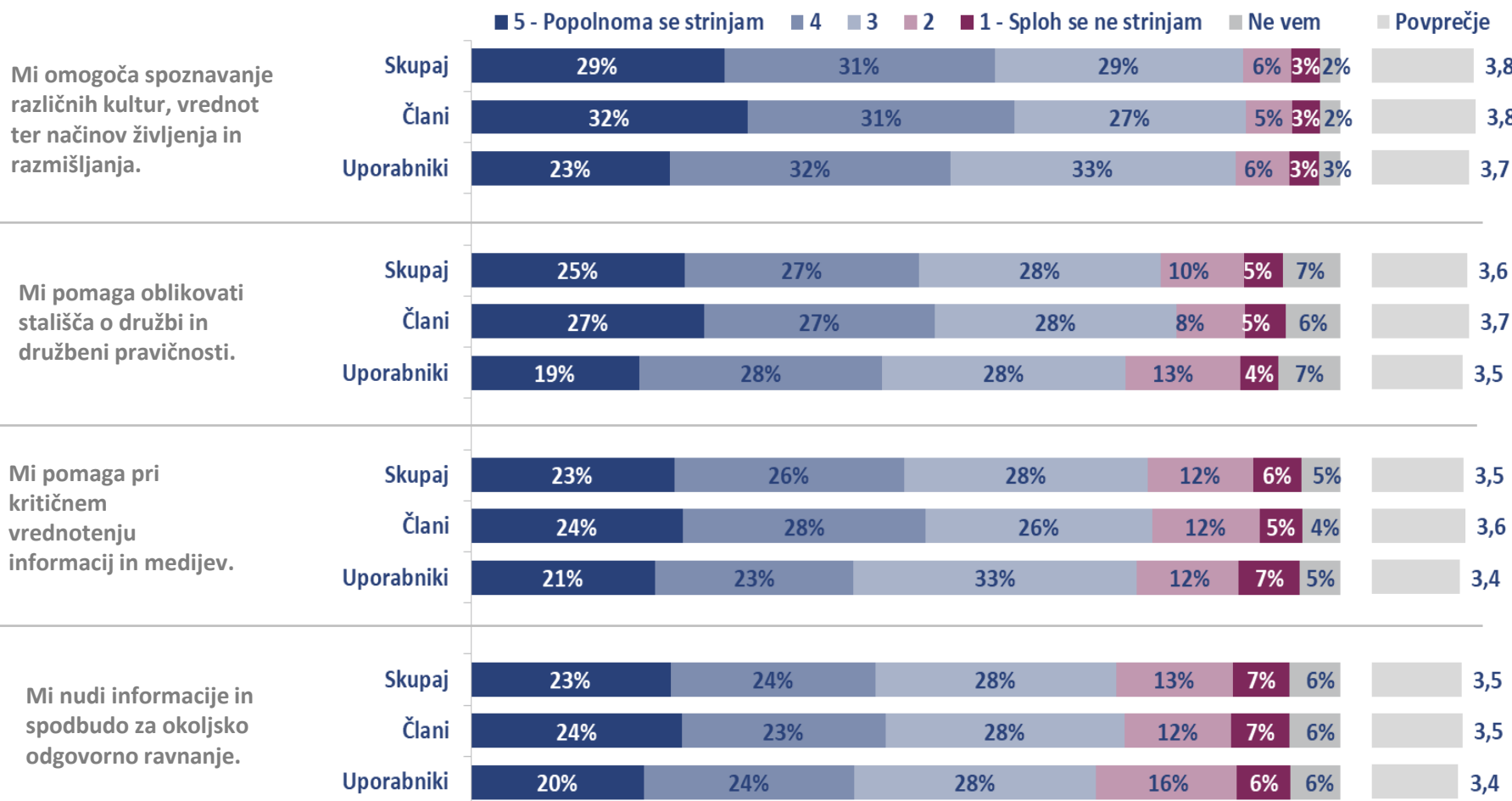

* Trditve razvrščene od najvišje do najnižje povprečne ocene znotraj sklopa.

Strinjanje s trditvami (sklop E) Družbena zavest in kritično mišljenje – Vloga Aktivno državljanstvo

Osnova: Člani in uporabniki

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami o koristih, ki jih za vas in vaše življenje prinaša splošna knjižnica, ki jo najpogosteje uporabljate.

* Trditve razvrščene od najvišje do najnižje povprečne ocene znotraj sklopa.

Strinjanje s trditvami (ne glede na sklope)

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami o koristih, ki jih za vas in vaše življenje prinaša splošna knjižnica, ki jo najpogosteje uporabljate.

Osnova: Člani in uporabniki

TRDITVE - vsota odgovorov 4 + 5 (se strinjam + popolnoma se strinjam)	Skupaj	rang	Člani	rang	Uporabniki	rang
Pomaga mi širiti obzorja.	82%	1	83%	2	81%	1
Mi omogoča, da berem bolj raznoliko ali kakovostno.	81%	2	84%	1	75%	2
Mi omogoča, da berem več.	80%	3	83%	3	74%	3
Mi kvalitetno svetuje in pomaga pri izbiri knjižnega gradiva.	76%	4	79%	4	69%	4
Mi omogoča, da pridobivam novo znanje za osebne interese.	72%	5	75%	5	66%	6
Pomembno prispeva k mojemu dobremu počutju in osebnemu zadovoljstvu.	71%	6	73%	9	67%	5
Me spodbuja k branju in razvoju bralnih spretnosti.	70%	7	73%	7	64%	7
Mi pomaga prihraniti čas in/ali denar.	70%	8	74%	6	60%	9
Mi nudi prostor, kjer se počutim varno in sprejeto.	69%	9	73%	8	60%	8
Je prostor, kjer se lahko odmaknem od vsakodnevnega hitenja.	64%	10	69%	10	55%	11
Mi omogoča spoznavanje različnih kultur, vrednot ter načinov življenja in razmišljanja.	60%	11	62%	11	55%	10
Mi omogoča ustvarjalno preživljanje prostega časa, sprostitve, zabavo.	60%	12	62%	12	53%	12
Me podpira pri izpolnjevanju delovnih ali študijskih/šolskih obveznosti.	54%	13	60%	13	42%	21
Mi pomaga oblikovati stališča o družbi in družbeni pravičnosti.	52%	14	53%	14	47%	16
Mi omogoča srečanja z ljudmi, s katerimi delim podobne vrednote	50%	15	50%	16	50%	13
Mi pomaga pri kritičnem vrednotenju informacij in medijev.	50%	16	52%	15	44%	19
Z informacijami o zgodovini in ljudeh iz domačega kraja krepi mojo identiteto in pripadnost lokalni skupnosti.	50%	17	49%	17	50%	14
Mi omogoča kakovostno preživljanje časa z otroki, prijatelji ali drugimi uporabniki knjižnice.	49%	18	49%	18	49%	15
Mi nudi priložnosti za sodelovanje z ljudmi iz domačega kraja.	48%	19	49%	19	45%	17
Mi nudi informacije in spodbudo za okoljsko odgovorno ravnanje.	47%	20	48%	20	44%	18
Mi pomaga razvijati in izboljševati digitalne veščine.	44%	21	44%	21	43%	20

Povprečje	Skupaj	Člani	Uporabniki
Sklop A (Branje in razvoj)	77%	80%	70%
Sklop B (Osebnostni strokovni razvoj)	63%	65%	58%
Sklop C (Prostor za sprostitve in dobro počutje)	69%	72%	60%
Sklop D (Skupnost in povezovanje)	51%	52%	49%
Sklop E (Družbena zavest in kritično mišljenje)	52%	54%	48%
Vsi sklopi	62%	64%	57%

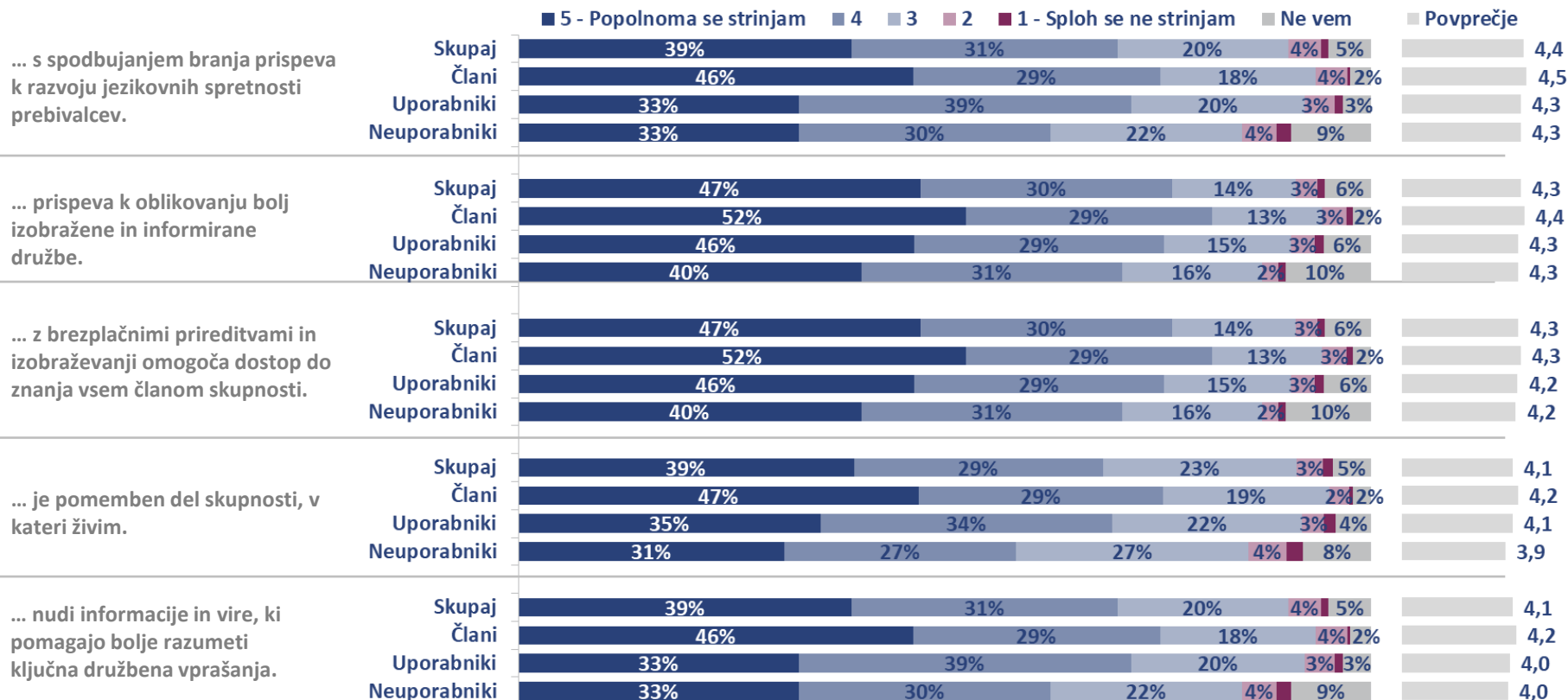
= statistično značilno **podpovprečne** oz. **nadpovprečne** vrednosti

Strinjanje s trditvami o pomembnosti družbene vloge splošnih knjižnic (1)

Osnova: Celotni vzorec

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami, pri čemer 1 pomeni, da se s posamezno trditvijo sploh ne strinjate, 5 pa, da se s posamezno trditvijo popolnoma strinjate.

Splošna knjižnica ima pomembno družbeno vlogo, saj:

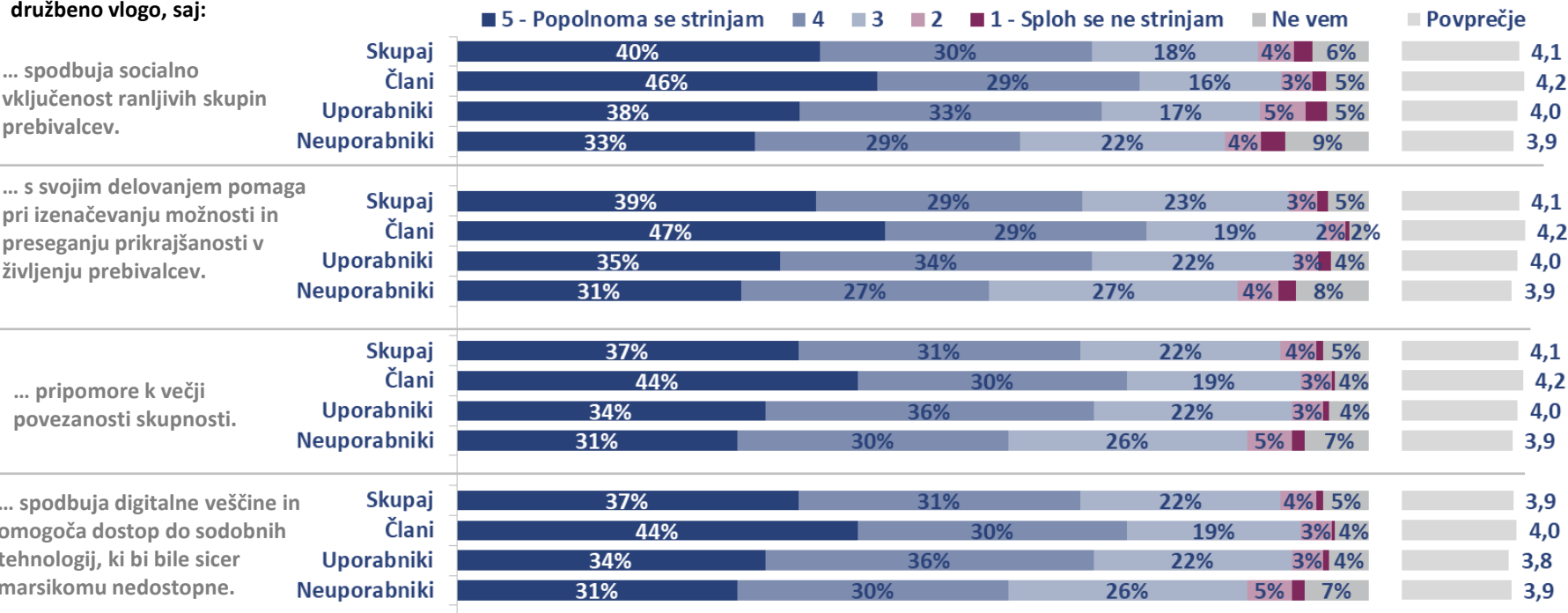
* Trditve razvrščene od najvišje do najnižje povprečne ocene.

Strinjanje s trditvami o pomembnosti družbene vloge splošnih knjižnic (2)

V kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami, pri čemer 1 pomeni, da se s posamezno trditvijo sploh ne strinjate, 5 pa, da se s posamezno trditvijo popolnoma strinjate

Splošna knjižnica ima pomembno družbeno vlogo, saj:

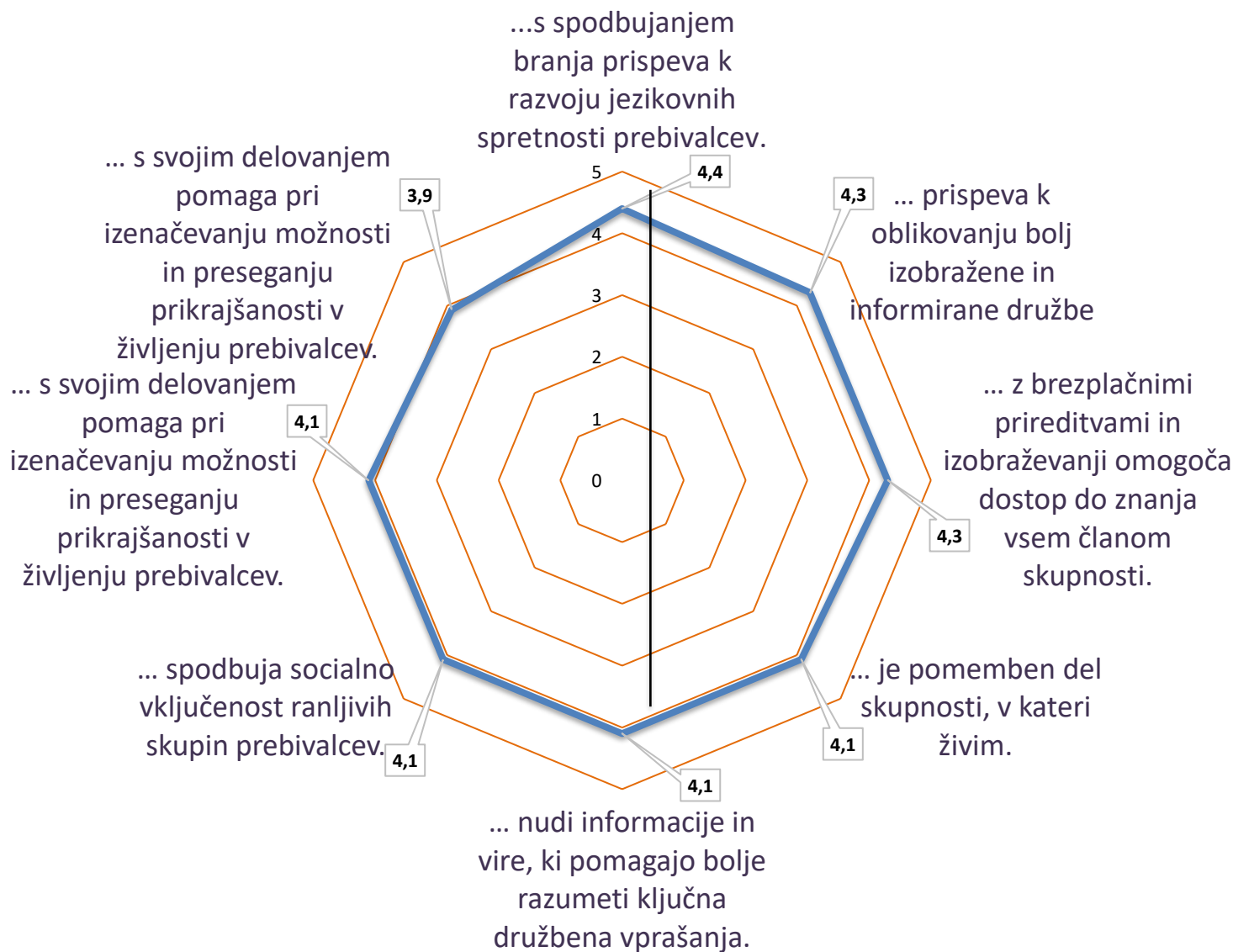
Osnova: Celotni vzorec

* Trditve razvrščene od najvišje do najnižje povprečne ocene.

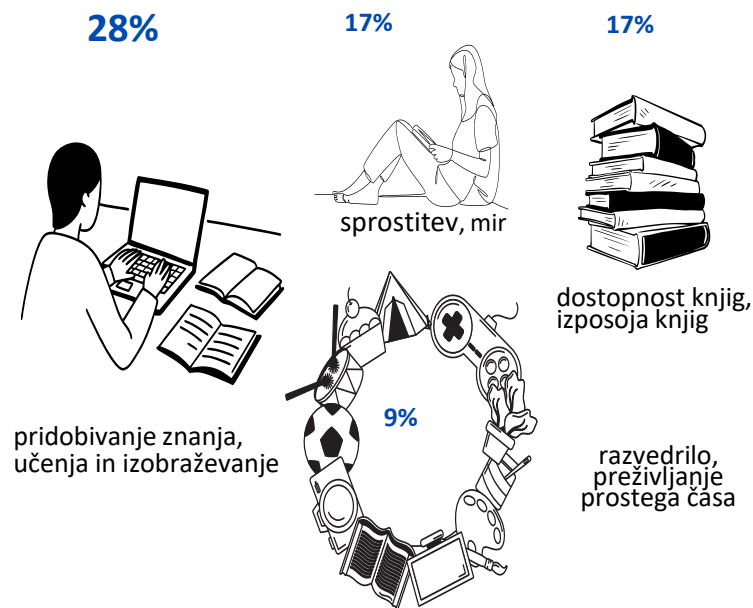
Pomembnost družbene vloge splošnih knjižnic

Vloga knjižnice v življenju posameznikov

- Knjižnica posameznikom na prvem mestu predstavlja **pridobivanje znanja, učenja in izobraževanje** (28 %), **sprostitev, mir** (17 %), **dostopnost oz. izposajo knjižničnega gradiva** (17 %) in ima **pomembno vlogo** v njihovih življenjih (17 %).

Če pomislite na splošno knjižnico, ki jo obiskujete, katera čustva občutite ob tem?

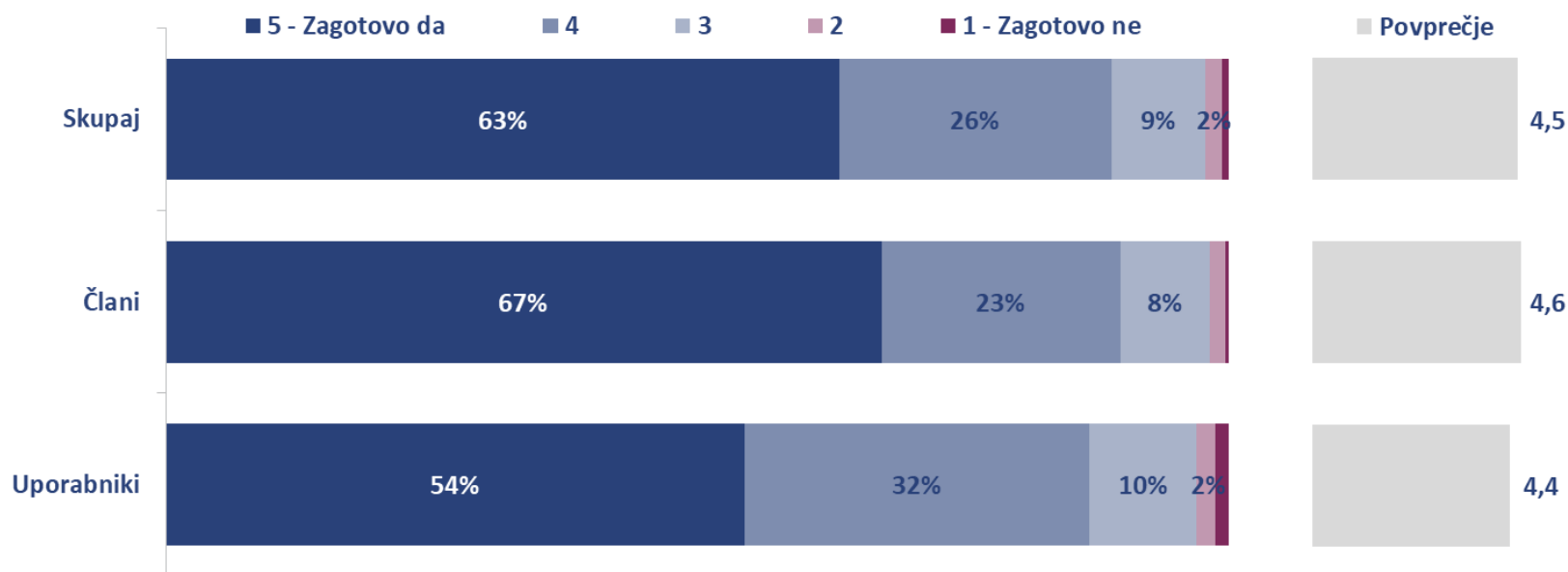

Ob misli na knjižnico anketiranci v največji meri občutijo izključno **pozitivna** čustva, kot so **zadovoljstvo**, (58 % **veselje** (48 %) in **radovednost** (42 %).

Kako verjetno bi svojim prijateljem in znancem priporočili splošno knjižnico, ki jo najpogosteje uporabljate?

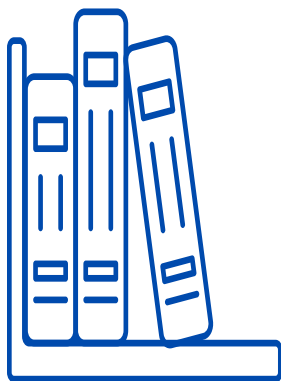
Večina vprašanih članov in uporabnikov (89 %) bi svojim prijateljem in znancem priporočila splošno knjižnico, ki jo najpogosteje uporabljajo.

Splošno knjižnico je v zadnjega pol leta obiskalo **80%** članov in uporabnikov.

Več kot polovica vprašanih uporablja splošne knjižnice. Največ za:

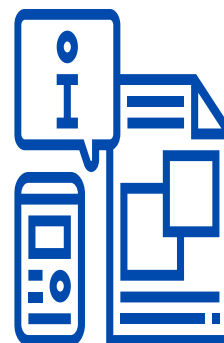
96%

Izposoja

74%

Svetovanje

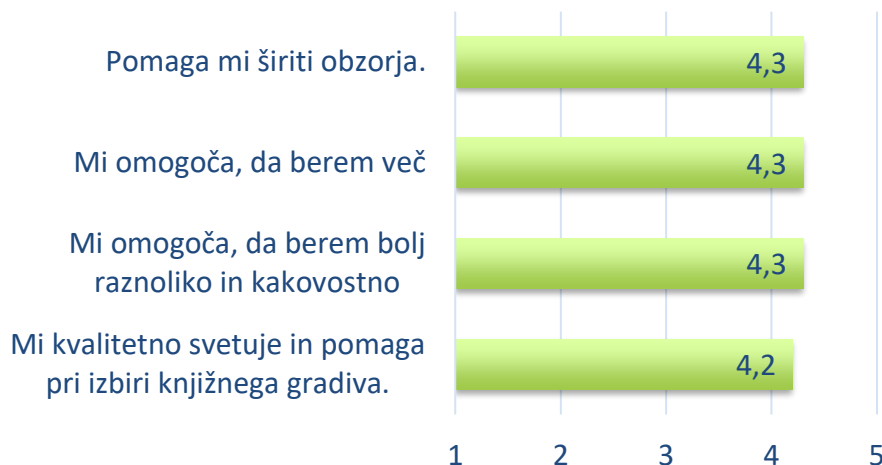

66%

Pridobivanje informacij

4 trditve s katerimi se člani in uporabniki najbolj strinjajo:

5 trditev s katerimi se člani in uporabniki najmanj strinjajo:

Kako naprej?

- Predstavitev rezultatov raziskave direktorjem splošnih knjižnic, koordinatorjem OOK;
- Promocija rezultatov vpliva ob dnevu splošnih knjižnic (20. november 2025);
- V nadaljevanju se bo delovna skupina za merjenje in vrednotenje posvetila pripravi orodja za merjenje vpliva posamezne splošne knjižnice...
- Vključitev slovenskih splošnih knjižnic v [Sentobib](#)?

Sentobib ponuja enostavno dostopen instrument za znanstveno raziskovanje članov in obiskovalcev glede vseh pomembnih vidikov njihove izkušnje v splošni knjižnici. Raziskava je plačljiva in je bila izvedena v 6 evropskih državah in Kanadi.

Hvala za pozornost!

dr. Andreja Videc, Osrednja knjižnica Celje

andreja.videc@knjiznica-celje.si